

Egeresi Sándor

Az euróintegráció vajdasági és vajdasági magyar szemmel

Gyakorlati lehetőségek

Tisztelt Hölgyeim és Uraim, nagy öröm számomra, hogy meghívtak erre a mai tanácskozására. Sándorral és Jenő atyával már tárgyaltunk a tanácskozás előkészítése során. Amit itt mondani szeretnék, az gyakorlati jelentőségű. Előadásom témája *Az euróintegráció vajdasági és vajdasági magyar szemmel*, gyakorlati lehetőségeink alcímmel.

Bevezetőként engedjék meg, hogy elmondjam önöknek, hogy 2000 októberében, amikor megtörtént a hatalomváltás, az új vajdasági demokratikus hatalom három stratégiai célt tűzött ki maga elé.

1. Az első a valós vajdasági autonómia létrehozása törvényhozó, végrehajtó és igazságszolgáltató funkciókkal.

2. A második stratégiai cél, amit Hódi úr már említett az imént, a többnemzetiségű Vajdaság egyenjogúságának és egyenrangúságának a biztosítása a mindennapi életben. Tehát tiszteletben tartva mind a 26 nemzeti közösségnek az alapvető érdekeit a megmaradásra és az ittmaradásra. E feltételek biztosítása.

3. A harmadik stratégiai cél pedig pontosan ez, amiről itt ma beszélünk, nevezetesen Vajdaság euroregionális együttműködésének erősítése, bővítése, a gazdasági, kulturális lehetőségek felkutatása. Ezzel együtt Vajdaság imázsát is erősíteni kívánjuk, mint legfejlettebb régióét a Szerbiai-Montenegrói államkö-

zösségben. Szlogenként immár két éve emlegetjük, hogy Vajdaság Szerbiának a mozdonya az eurointegrációs folyamatokban. Aminek van alapja is, hiszen a legfejlettebb régióként vagyunk jelen ebben a mind a mai napig végtelenül központosított rendszerben. És itt álljunk meg egy pillanatra: Hol voltunk? Hol vagyunk? És hol lehetünk, illetve hol leszünk?

1989-ben az Ante Marković neve által fémjelzett reformpolitika következtében az akkori JSZSZK az EU előszobájában volt. Jól emlékezünk mindnyájan, hogy az akkori Jugoszláviának 1992-ben Spanyolországgal és Portugáliával együtt kellett volna az Európai Unióba lépnie. Az ország az EU teljes jogú tagjává válhatott volna, ha a nacionalista örület, a sovonizmus, Milošević és a többi öt vezér politikája nem a széthulláshoz, a nem a gyűlölködéshez, nem a véres háborúkhöz és a leszegényedéshez viszi az országot. A vajdasági magyarság mindebben a szenvedő alany szerepét töltötte be, hiszen ma látjuk, hogy 50 000 vajdasági magyar hagyta el a szülőföldjét. Nemzeti közösségünk a gazdasági tönk szélére jutott, nem beszélve szociális helyzetünkről, amely kisebbségi sorsunkból kifolyólag bennünket hatványozottan érintett és érint.

Az 1991-2000-es időszakban az izoláció, a gazdasági elszigeteltség időszakában Európa felé a kapcsolatok - saját testvérvárosi kapcsolataik révén -, egyedül az önkormányzatok tartották fenn, köztük a magyar többségű önkormányzatok is, valamint a nem kormányzati szervezetek. Ezek révén lehetett valamiféle kapcsolatot fönntartani Európával és a világgal.

A miloševići repressziós időszakban, 1997-ben létrejött ugyan a DKMT (a Duna–Körös–Maros–Tisza-eurorégió), és tény, hogy Vajdaság is alapító tagként írta alá a csatlakozást, de 2000 októberéig Vajdaság szempontjából a DKMT gyakorlatilag protokolláris jellegű volt. Ezt ki kell hangsúlyoznom. Igaz, hogy az anyaországi és romániai megyék anyagilag is kihasználták az eurorégiós kapcsolatteremtésben, kapcsolattartásban és kapcsolatépítésben rejlő lehetőségeket, mint ahogyan a konkrét projektumok finanszírozására is szert tettek.

2000 októberében, mint a parlament alelnöke, és aki az euroregionális együttműködéssel van megbízva, elkértem az összes DKMT-anyagot, rögtön október végén, és akkor láthattam mindazt, amit mondtam, hogy valójában a miloševići hatalom kizárólag protokolláris jelleget tulajdonított a kapcsolatoknak, és Vajdaságnak eddig ez az együttműködés semmiféle anyagi vagy más hasznot nem hozott. Gyakorlatilag külső szemlélő volt Vajdaság, hiszen - ahogy mondtam - nem volt érdeke a rezsimnek ezt az együttműködést fejleszteni. Másfelől a gazdasági szankciók miatt Vajdaság az európai uniós pénzekhez nem is férhetett hozzá.

A 2000 októberi fordulat után a helyzet 180 fokban megváltozott. Ami a DKMT-t illeti, 2000 decemberétől egészen ez év januárjáig elnöklője voltam az Elnökök Fórumának. A hagyomány egy mandátumot (12 hónapot) lát elő, én gyakorlatilag két évig elnöklője voltam ennek az európai régióknak. Erről a régióról el

kell mondanunk, hogy területileg is és a népesség számát tekintve is Európában az egyik legnagyobb régió.

Itt lépünk át, 2000 októberétől a protokolláris keretből a konkrét projektumok időszakába. Ebben a két éves időszakban születtek olyan közös projektumok, amelyekkel pályáztunk Brüsszelbe. Valószínűleg hallottak a Zombolya-Kikinda-Szeged vasútvonal felújításáról, a Bega tisztításáról és hajózásra való alkalmassá tételéről. Ezekre pályáztunk Brüsszelbe.

És itt álljunk meg egy pillanatra, és vegyünk egy példát a gyakorlati életből. Azt hiszem, az anyaországi vendégeink is meg fogják erősíteni, amit mondani fogok, hiszen Magyarország sokkal közelebb van az Európai Közösséghez, ma holnap tagja lesz. Azt, hogy hogyan működik az Európai Unió brüsszeli intézete, jobban tudják biztosan, mint én. A projektumokat az Európai Unió jóváhagyja, megszavazza, és aztán tisztelt hölgyeim és uraim, a következő négy-öt évig várakozni kell, amíg a pénzt el nem juttatják. Ez a gyakorlat. Az a pár ezer ember Brüsszelben a hivatalokban a kamatokból él, abból tartja fenn magát, nem érdeke egyáltalán, hogy a megszavazott támogatást mielőbb célba juttassa. Ezzel kapcsolatban kell megemlíteni, hogy lobbi szervezetekre, lobbi intézményekre és emberekre van szükség mindenhol Európában, hogy a projektumok pénzelését befolyásolják, azaz gyorsítsák fel a projektumok finanszírozását. Ne kelljen négy évig várni rá, hanem egy éven belül kapjuk meg a pénzt az elfogadott projektumokra.

A hatékonyság szempontjából át kell fogalmazni a szerepünket a DKMT-ben, ezt (Hódi) Sándor néhány

gondolattal említette is. Hatékonyabbá kell tenni az együttműködést a kulturális együttműködés, a városok és települések partneri kapcsolatai, a határok átjárhatósága terén. Érvényt kell szerezni a szlogennek, hogy a határok ne válasszanak el, hanem kössenek össze bennünket. És itt hadd hivatkozzak egy konkrét projektumra, egy konkrét kezdeményezésre, amelyet három héttel ezelőtt a vajdasági parlament eurorégiós és nemzetközi kapcsolatokkal foglalkozó bizottsága is jóváhagyott és támogatott. Nagyon érdekes kezdeményezésről van szó. Említettük, hogy a leendő Európa a régiók Európája. De természetesen ezzel lehetőség nyílik a mikrorégióknak a létrehozására is a meglévő régiókon belül. Két észak-bácskai településnek, Bajmoknak és Pacsérnak, valamint magyar oldalon Bácsalmásnak és Kunbajának a kezdeményezésére került sor egy együttműködési megállapodás aláírásra. Pontosabban május 25-én, a DKMT napján szeretnék ünnepélyes keretek között aláírni azt az együttműködési megállapodást, amely települési szinten lehetővé teszi a gazdasági és kulturális érdekeknek az egyeztetését. Nagyon fontos lépés ez, mert amiről beszélgettünk, hogy a polgároknak, így a vajdasági magyarságnak az alapvető érdekei is elsősorban települési szinten, illetve az önkormányzatokban valósulnak meg. Ha az érdekeket vesszük alapul, akkor ezek azok a közösségek és intézmények, ahol az érdekek érvényesülhetnek. Az ilyen kezdeményezéseket a vajdasági parlament is egyértelműen támogatja.

A DKMT-ben a vajdasági magyarságnak helye és szerepe van. A következő időszak a nemzeti közössé-

günk részéről arról fog szólni, hogy ki tudjuk-e használni lehetőségeinket, mert, amint mondtam, lehetőségeink vannak.

Visszakanyarodva a vajdasági, az euroregionális és a nemzetközi kapcsolatokra, ezt a stratégiai célt három alcsoportra lehetne osztani.

1. Az első cél - figyelembe véve az ország külpolitikáját és az eurointegrációs törekvéseit - az, hogy Vajdaság erősítse a szomszédainkkal való kapcsolatát. Ebben a kérdésben a vajdasági magyarságnak fontos összekötő szerepe van. Szerbia és Vajdaság Európai Unióhoz vezető útja Magyarországon keresztül vezet. Vajdaság érdeke, hogy szomszédjaival ápolja és erősítse gazdasági, kulturális és politikai kapcsolatait. A DKMT többek között ezt a szerepet is be tudja tölteni.

2. A második stratégiai cél (az alcsoporton belül), hogy erősíteni szeretnénk a regionális együttműködést a volt JSZSZK területén lévő régiókkal, megyékkel, kantonokkal. Ennek megvan a történelmi, kulturális, gazdasági és minden egyéb más alapja. E téren már konkrét, kézzelfogható eredményekről is beszámolhatunk. A vajdasági parlament együttműködési protokollt írt alá a horvátországi vukovári megyével, Isztriával, a túzlai kantonnal, de hasonló tárgyalásokat folytatunk Szlavónia és Baranya megyével is. Továbbá konkrét kapcsolatokat építettünk ki Montenegróval, függetlenül attól, hogy a státusunk nem azonos. Függetlenül a státusbeli különbségektől, a lényeg az, hogy új regionális együttműködés jöjjön létre a volt Jugoszlávia területén. Tavaly voltak isztriai napok Vajdaságban, illetve vajdasági napok Isztriában, amelynek gazdasági eredmé-

neyei is vannak, hiszen együttműködési megállapodások jöttek létre a két régió között.

3. A harmadik fontos alcsoport beépülni az európai integrációs intézményrendszerbe, megalapozni, létrehozni és természetesen bővíteni kapcsolatainkat az európai régiókkal. Itt van a nagy lehetőségünk, amit (Hódi) Sándor is említett, az Európai Régiók Közgyűlése, amely tavaly Vajdaságot felvette tagjai közé. Várható, hogy ebben az évben konkrét projektumokkal is pályázunk régiós programokra. Tudnunk kell, hogy az Európai Régiók Közgyűlése 243 (lehet, hogy 245?) taggal rendelkezik. Ebben a rangos testületben nekünk is helyünk van, és mi is részt veszünk a döntéshozatalban.

Hadd említsem meg még a bilaterális kapcsolatokat. Hogyan lehet a bilaterális kapcsolatokat megalapozni, a másik felet is érdekeltté tenni? Ebben nem mindig a pénz és a gazdasági érdek a döntő, hanem például az olyan gesztusértékű lépések is, mint amilyen a parlament döntése a kollektív bűnösség elvének eltörléséről, melyet a Vajdasági Magyar Szövetség javasolt. A döntés ez év február 28-án született meg. A legutóbbi németországi utamon, amelyet (Hódi) Sándor itt említett, egyértelmű volt a köszönet. Megváltozott a fogadókészség az előző évhez viszonyítva. Minden tartományban, ahol jártam, ezt a döntést politikailag bátor, európai szellemiségű és példa értékű lépésként értékelték. Ennek következtében megnyíltak olyan lehetőségek, amelyek korábban szóba sem jöhettek. Például várható, hogy nyár végéig az ulmi székhelyű Duna-Büro megnyitja újvidéki kirendeltségét, amelynek

egyik feladata lesz a gazdasági, kulturális és civil érdekeknek a koordinálása a dunai régióban. Másik példa, az év végéig várhatóan elkészül az az együttműködési protokoll, amelyet Vajdaság és Baden-Württemberg tartomány képviselői fognak aláírni. Ez óriási lépés, amelyben nagy szerep jut a civil szférának is abban, hogy az együttműködési megállapodás megfelelő tartalommal telítődjön.

Jövőre Ulmban, a világhírű Duna-fesztivál keretében, vajdasági napokat rendezünk, s ez lesz a központi rendezvény. A mi feladatunk, hogy előkészítsük a terepet a különféle eurorégiós programokhoz és együttműködési megállapodásokhoz.

Ami a vajdasági magyarságot illeti, a civil szférának, vállalkozóinknak ki kell, hogy használják az európai közösségi programokkal kapcsolatos lehetőségeket, és pályázni kell. Úgy vélem, hogy a vajdasági magyarság stratégiáját egyértelműen az ilyen és ehhez hasonló tanácskozások alapján a Magyar Nemzeti Tanácsnak kell megfogalmaznia. Itt azt hiszem, ebben a kérdésben is összhang van. A Nemzeti Tanács alapvető feladata lesz, hogy a vajdasági magyarság érdekeit megfogalmazza és beillessze az európai uniós programokba, figyelembe véve a realitásokat.

A vajdasági magyarságnak - és ezzel szeretném zárni gondolataimat -, szemléletváltásra van szüksége. Az utóbbi időben közszerepléseim során több helyen alkalmam volt meggyőződni arról, hogy az emberek mennyire tájékozatlanok. Nem tudják, mi az, hogy Európa. Mi az, hogy európai regionális együttműködés. Nem tudják, hogy hol vagyunk ebben a folyamatban. A

szemléletváltás kialakításában a civil szférára nagyon fontos szerep hárul.

Nem kell csodálkozni azon, hogy Magyarországon csak a polgárok 45 százaléka vett részt az uniós csatlakozással kapcsolatos referendumon. Pedig ott a sajtó és mindenki másról sem beszélt évek óta, mint arról, hogy Magyarország az Európai Unió tagja lesz. A mi helyzetünk ennél sokkal rosszabb, nálunk az emberek sokkal tájékozatlanabbak.

A szemléletváltás tekintetében konkrét lépésekre van szükség, és olyan médiára, olyan fellépésekre, amelyek a vajdasági magyarság és a velünk élő többi nemzetiség figyelmét felhívja az Unióra.

Külön kérdés, hogy milyen lesz a vajdasági magyarság helyzete, esélye Magyarország uniós csatlakozása után. Nekünk erre az időszakra is fel kell készülnünk. A vajdasági parlamentben azt fontolgatjuk, hogy mikor nyitjuk meg brüsszeli és strassburgi irodánkat, amelyekre nagy a szükségünk lesz a lobbizás érdekében. Azt hiszem, hogy a vajdasági magyarságnak is el kell gondolkodnia azon, hogy Magyarország uniós csatlakozása után mikor nyitjuk meg mi vajdasági magyarok budapesti kirendeltségünket, irodánkat.

Köszönöm szépen, hogy meghallgattak.